

НАЦИОНАЛНА МРЕЖА
ЗА ДЕЦАТА

Изх. № 142 / 24.07.2024 г.

ДО:

КОСТАДИН КОСТАДИНОВ
ПРЕДСЕДАТЕЛ НА КОМИСИЯТА ПО
ДЕМОГРАФСКАТА ПОЛИТИКА, ДЕЦАТА И
СЕМЕЙСТВОТО В 50-ОТО НАРОДНО СЪБРАНИЕ
(КДПДС)

ЕЛИСАВЕТА БЕЛОБРАДОВА
ИВАН ПЕТКОВ
РОСИЦА КИРОВА
ЗАМ.-ПРЕДСЕДАТЕЛИ НА КДПДС

О Т В О Р Е Н О П И С М О

УВАЖАЕМИ ГОСПОДИН ПРЕДСЕДАТЕЛ,
УВАЖАЕМИ НАРОДНИ ПРЕДСТАВИТЕЛИ – ЗАМЕСТНИК-ПРЕДСЕДАТЕЛИ И ЧЛЕНОВЕ НА
КОМИСИЯТА,

Национална мрежа за децата (НМД) **приветства учредяването** на новосформираната постоянна парламентарна Комисия по демографската политика, децата и семейството, съгласно разпоредбата на чл. 16, ал. 2, т. 25 от Правилника за организацията и дейността на Народното събрание, обнародван в бр. № 60 на Държавен вестник от 16.07.2024 г. Наша застъпническа кауза години наред бе Комисията по въпросите на децата, (семейството – в 49-ото НС), младежта и спорта, наричана на кулоарен жаргон „*спортната комисия*“, да фокусира повече усилия върху децата, семейството и демографските политики. Практиката децата, младежта и спортът да бъдат поставяни заедно в рамките на обща парламентарна комисия до голяма степен **предопределяше системното пренебрегване** на проблемите на детското и майчиното здравеопазване, регионалните неравенства в достъпа до ранна грижа и социални услуги, философията на социалното подпомагане към семействата, достъпа до качествено образование, детското правосъдие и превенцията на детската и младежка престъпност и криминализация, гражданското участие на децата и др. Ето защо приемаме като стъпка с особена важност обособяването на настоящата самостоятелна парламентарна Комисия по демографската политика, децата и семейството, призвана да следи за систематичното изпълнение на нормата на чл. 14 от Конституцията на Република България, която гласи, че семейството, майчинството и децата са под закрила на държавата и обществото.

Макар от хода на процедурата по връчване на мандати и от позициите, изразявани публично от парламентарните групи понастоящем, да заключаваме, че е висока вероятността 50-ото Народно събрание да не излъчи редовен кабинет, ние от НМД настояваме **политиките за децата и семействата с деца в България повече да не се превръщат в заложник на хроничната политическа криза в страната.**

НАЦИОНАЛНА МРЕЖА ЗА ДЕЦАТА

Същото би било неоправдано вкл. с оглед възприетия през 2023 г. в Конституцията на РБ принцип на непрекъсваемост на законодателната власт. Необходимо е предприемането на **нетърпящи отлагане** мерки за преодоляване на регионалните различия, както и незабавно да бъде спрян регресът в системата на закрила на детето. Вярваме, че тъкмо темите за по-добрата подкрепа към децата и семействата с деца в България могат да послужат като **здрава основа за чуваемост, надпартиен диалог и консенсус между всички парламентарни групи** в Народното събрание. Ето защо, с настоящото Отворено писмо формулираме следните **18 конкретни предложения за спешни действия**, свързани с помощта на държавата към децата и семействата, чието реализиране може да бъде **осъществено или поне способствано** чрез целенасочената работа на Комисията по демографската политика, децата и семейството, а именно:

1. 50-ото НС да приеме **Визия за семейна политика** на Република България, която да формулира целите на държавата за междусекторна подкрепа на семействата и да създаде система от взаимосвързани мерки за подобряване на живота на децата и родителите, включващи: борба с бедността, насилието, социалното изключване, интегрирана подкрепа за родителите, обвързване на социалното подпомагане с останалите мерки за подкрепа към семействата. Паралелно, 50-ото НС да приеме изработената през 2024 г. от междуведомствена работна група, на основание чл. 1, ал. 3 от ЗЗДет. и решение на Съвета за развитие към МС, и **одобрена** на 01.03.2024 г. от Националния съвет за закрила на детето към ДАЗД **Национална стратегия за детето (2024-2030 г.)** – която следва да даде нужната основа за мултисекторна интегрирана подкрепа към децата и семействата в цялата страна. В допълнение, да бъдат предложени нормативни промени, които да предоставят на **Държавната агенция за закрила на детето** достатъчно правомощия, подходящи ресурси и ясен мандат за координация на всички дейности, свързани с прилагането на Конвенцията на ООН за правата на детето.
2. Комисията да предложи решения, чрез които да бъде **реформирана спешно системата за закрила на детето**, като се повиши нейният капацитет и се **раздели работата за закрила от мерките за подкрепа**. Децата и родителите следва да получават навременна и ефикасна помощ, тъй като **семейството е най-добрата среда за отглеждане и развитие на всяко дете**. Единственото оперативно звено за изпълнение на мерките за закрила на детето са отделите за закрила на детето към дирекциите „Социално подпомагане“, като понастоящем липсват изисквания за специализирано висше образование и професионални стандарти при подбора на служителите там, липсва качествена подготовка и ресурсна обезпеченост, както и последващи обучения, супервизия, атестация; натовареността на служителите на ОЗД на твърде много места остава непосилно висока.
3. 50-ото НС да приеме **Национална стратегия и програма за жилищна политика**, които да си поставят за цел да не оставят нито едно дете без дом, покрив и достойни жилищни условия. Да се въведе **нов модел на жилищна система**, предлагащ трайни решения за оптимизация на поддръжката на сградния фонд и за обезпечаване на висока енергийна ефективност, комфорт и здравословни условия на живот, както и за повишаване на броя на социалните жилища. Паралелно, да се

НАЦИОНАЛНА МРЕЖА ЗА ДЕЦАТА

предложат решения за предоставяне на комплексни социални услуги, включващи диференцирани мерки за **подобряване на икономическия и социалния статус на семействата в уязвимо положение**: жилищно настаняване, повишаване на родителския капацитет, трудовата и образователната квалификация, трудово посредничество, социална интеграция, изграждане на жизнени умения и др.

4. Комисията да проследява ангажирано изпълнението на **двугодишния Оперативен план за периода 2023 – 2024 г. по Европейската гаранция за детето („ЕГД“)** и да предлага проактивно решения за по-широко популяризиране на ЕГД, за прилагане на интегрирани мерки за подкрепа на деца и семейства и укрепване на междуинституционалното сътрудничество, за засилване ролята на местните власти в процеса на планиране и изпълнение на мерките по ЕГД и др. Обръщаме внимание, че макар по ЕГД да се разходват значителни европейски средства, насочени целево към преодоляване на детската бедност, през 2023 г., по данни на Националния статистически институт, 26.9% от децата в България на възраст 0 - 17 г. са били изложени на риск от бедност, **или с 1.0 процентен пункт повече спрямо 2022 г.**
5. Комисията да работи активно за осигуряване на **здравословна, безопасна, устойчива и развиваща среда за всички деца**. Това включва усилия за намаляване на негативните влияния на социалната среда и географските различия върху условията на живот на децата и семействата; мерки, свързани с опазването на околната среда и адекватна закрила на децата от природни бедствия; създаването на достъпна за децата с увреждания и специфични състояния градска среда; на среда, насърчаваща превенцията и намаляването на зависимостите на деца и родители към алкохол, наркотични вещества, хазарт; осигуряване на достъпна, безопасна и споделена градска среда и публични пространства за отдих и свободно време за всички възрасти; осигуряване на безопасна за децата виртуална среда. Комисията да предлага в т.ч. ефективни програми и мерки за закрила на живота и здравето на децата в пътното движение – като вкл. насърчи **прекратяването на продължаващия регрес в съдебномедицинската дейност** у нас.
6. Комисията да подкрепи преминалия обществено обсъждане на 22.02.2024 г. **ЗИД на Закона за гражданската регистрация** – целящ да създаде възможност за гражданите, които нямат и не са в състояние да представят изискуемите документи за извършване на адресна регистрация (за собственост или за ползване на имота, договор за наем и др.), да заявят адресна регистрация по постоянен и по настоящ адрес. С цитирания законопроект се въвежда **т.нар. „служебен адрес“**. По данни на Българския хелзинкски комитет, към 13.03.2024 г. има **121 931 български граждани над 14 г. възраст, които нямат лични карти**, а в допълнение 13 077 са с изтекла такава.
7. Комисията да **следи и съдейства в процеса по реформа на приемната грижа**, като в т.ч. предлага устойчиви решения на проблемите на условията и реда за кандидатстване, подбор и утвърждаване на приемните семейства, изработване и приемане на **финансов стандарт**, осигуряване на **качество** на грижата. Паралелно, Комисията **да следи ангажирано процеса по закриване на действащите домове за медико-социални грижи за деца (ДМСГД)** и съблюдаването на правата и интересите на всички деца в нужда от постоянна медицинска грижа. От месец март 2024 г. насетне **няма**

НАЦИОНАЛНА МРЕЖА ЗА ДЕЦАТА

информация за свикване на заседание на Съвета за подпомагане на процеса на извеждането на децата от последните социални домове, а закриването на домовете и осигуряването на най-добрата грижа за децата в тях остава на дневен ред.

8. Комисията да **изслуша управителя на Националната здравноосигурителна каса** и да потърси правна и фактическа обосновка на издаденото **Указание № РД-16-32 от 30.04.2024 г.** за условията за отпускане на диетични храни за специални медицински цели за **деца и възрастни с недохранване**. В настоящия си вид Указанието **незаконосъобразно, необосновано и дискриминативно** лишава стотици деца и възрастни с тежки състояния на белтъчно-калорийно недохранване от достъп до животоспасяваща грижа от държавата.
9. Комисията да съдейства за осигуряване на **максимална прозрачност в процеса по изграждане на Национална многопрофилна педиатрична болница**, да поддържа съдържателен диалог с Министерство на здравеопазването, Здравната инвестиционна компания и Обществения съвет, така че този проект да бъде реализиран в оптимален период и при осигуряване на всички относими европейски стандарти за качество. Комисията да **насърчава и способства изпълнението на Решение на 49-ото НС от 14.02.2024 г.** за необходимите действия за изграждане, оборудване, пускане в експлоатация и кадрово обезпечаване на Националната детска болница, в което е нормирано, че министърът на здравеопазването следва ежемесечно да се отчита пред Парламента за напредъка по проекта.
10. Да бъдат **обсъждани и предлагани решения на хроничните проблеми на детското и майчиното здраве в България** – в т.ч. гарантиране на достъп до безплатен пакет лекарства за деца от 0 до 3 г.; разширяване на неонаталния скрининг за вродени заболявания; осигуряване на качествена палиативна грижа за деца; въвеждане на скрининг за ранно детско развитие; грижа за психичното здраве на майките в седмиците непосредствено след раждане (постпарталния период); осигуряване на достъп до ефективна патронажна грижа на нуждаещите се, което (заедно с редица други ползи) в най-висока степен може да се гарантира чрез създаване на нормативна възможност професионалистите по здравни грижи да сключват самостоятелни договори с НЗОК за самостоятелните си дейности. Паралелно, да бъде разработен механизъм за **обезпечаване на всички разходи по грижата за деца с увреждания** – здравни грижи, медицински изделия, лекарства, рехабилитация, социално включване. Нужно е **да се осигурява лечението на тежкоболни деца и деца с редки заболявания** според най-добрата възможна грижа, вкл. и в чужбина; да се улесняват и ускоряват процедурите по осигуряване на лечение в чужбина.
11. Да бъдат обсъждани и предложени решения за обезпечаване на равен достъп до услуги за ранна грижа на всяко дете над 2 г.; стимулиране на общините да развият **политики и услуги за ранна грижа за деца 0-7 г.**, като се извърши реформа в детските ясли и се припознаят и подкрепят услугите за ранно детско образование и грижа – а именно ясли, кооперативи, детски центрове, детегледаческа грижа и др.

НАЦИОНАЛНА МРЕЖА ЗА ДЕЦАТА

12. Комисията, при сътрудничество с Комисията по образование и наука, да проследява, контролира и изисква отчетност по ангажиментите и усилията на Министерство на образованието и науката за **образователна реформа**, в т.ч. за приемане на **стандарт за управление на качеството** в образованието и промяна на учебните програми, така че да отговарят на нуждите на учениците, обществото и икономиката; политики за истинско **приобщаващо образование**; въвеждане на **компетентностен модел** при подбора, обучението и атестирането на директори и учители и др. Да се подкрепи въвеждането на ученическа медиация (за превенция и интервенция в случаи на училищен тормоз и агресия), както и развиването на социално-емоционални умения, дигитално-медийна грамотност, здравно-сексуално образование, гражданско образование.
13. Комисията да проследява изпълнението на **Стратегията за психично здраве (2020 – 2030 г.)** и да насърчава провеждането на **реформа в детското психично здраве**, целяща да осигури обхватното и ефикасно провеждане на селективна превенция, клинична психологична оценка, психотерапевтично лечение на деца с психични страдания, както и консултиране и подкрепа на техните семейства, инвестиране в кадровата обезпеченост и осигуряването на достатъчно детски психиатрии и центрове за психично здраве в национален план.
14. Да бъде предложен **устойчив механизъм за държавно финансиране на Националния център за безопасен интернет**, който през 2023 г. посрещна над 46 300 сигнала за насилие и злоупотреба с деца онлайн, **95% от които касаеха случаи на сексуална експлоатация на деца**. От години различни институции си прехвърлят отговорността, без да намират трайно решение за **разкриването на допълнителна бюджетна линия**, която да осигури издръжката на Националния център.
15. Комисията, при сътрудничество с Комисията по конституционни и правни въпроси, да рестартира дебата в НС относно **проекта на Закон за отклоняване от наказателно производство и налагане на възпитателни мерки на непълнолетни лица**, разработен от Министерството на правосъдието още през 2016 г., предназначен да дерогира действащия Закон за борба срещу противообществените прояви на малолетните и непълнолетните от 1958 г. Да бъде подкрепяно развиването на специализирани услуги за деца с трудности в поведението, за рехабилитация и ресоциализация на деца в конфликт със закона, за превенция на детската криминализация, както и механизъм за развиване на социални услуги за деца – извършители на противообществени прояви и престъпни посегателства.
16. Да бъдат положени усилия, при сътрудничество с Комисията по конституционни и правни въпроси, за осигуряване на **щадящо правосъдие за всички деца – свидетели и жертви на насилие и престъпни посегателства**. Обръщаме внимание на хода на **наказателно дело № 487 / 2023 г.**, образувано пред РС – Сливен срещу британския „пастор“ Даниел Хъл, получил присъда за педофилия във Великобритания, а понастоящем **обвинен в системно блудство с 14 малолетни и непълнолетни момчета от кв. Надежда в гр. Сливен**. Това дело (на което все още не е даден ход по същество) илюстрира редица пороци на достъпа на деца жертви до правосъдие (**разпити на деца пред**

НАЦИОНАЛНА МРЕЖА ЗА ДЕЦАТА

дознател, продължили цяла нощ; нескончаема серия от неаргументирани отводи на всички съдии от наказателните и гражданските състави на РС – Сливен и др).

17. На фона на регистрираните през 2023 г. рекордни **3843 случая на непридружени деца бежанци** и увеличаващия се бежански поток в страната, Комисията да съдейства за адекватното институционално адресиране на проблемите на **закрилата и интеграцията на децата бежанци**, в т.ч. конкретно да се ангажира с търсене на решение на проблема с множеството случаи на прекратени производства на непридружени деца бежанци, за чието местонахождение няма информация след самоволното напускане на сигурните зони в регистрационно-приемателните центрове в страната.
18. Комисията да търси **автентичен диалог с детски и младежки лидери и общности**, гарантирайки **правото на децата на демократично гражданско участие**. Комисията да подкрепи решения, които гарантират, че информацията за закони и политики, свързани с децата, е на достъпен за тях език. Да бъде изработена и приета **Национална програма за детско гражданско участие** и да се определят количествени и качествени индикатори за проследяване на нейното изпълнение.

Нашата надежда е, че дори времевият хоризонт пред 50-ото НС действително да бъде кратък, идните месеци ще бъдат оползотворени максимално от новосформираната Комисия по демографската политика, децата и семейството. Изрично ви приканваме **да не продължавате практиката** на Комисията по въпросите на децата, (семейството – в 49-ото НС), младежта и спорта на **регулярно отменяне на заседания на Комисията**.

Децата са еднозначна ценност и не могат да бъдат повод за противопоставяне. Нужна ни е по-малко политика на гърба на децата и повече политики в подкрепа на децата и семействата с деца в страната. Ние от Национална мрежа за децата оставаме на разположение за експертно съдействие в планирането и прилагането на всички държавни политики, отнасящи се до децата и семействата на България.

Национална мрежа за децата („НМД“) е обединение на над 130 граждански организации и личности, които работят с и за децата на България всеки ден. Само за 2023 г. организациите членове на Мрежата са подкрепили над 150 000 деца и 20 000 семейства.

С уважение,

Георги Богданов
Изпълнителен директор на НМД

